

בכוריאוגרפיה

מאת גיורא מנור

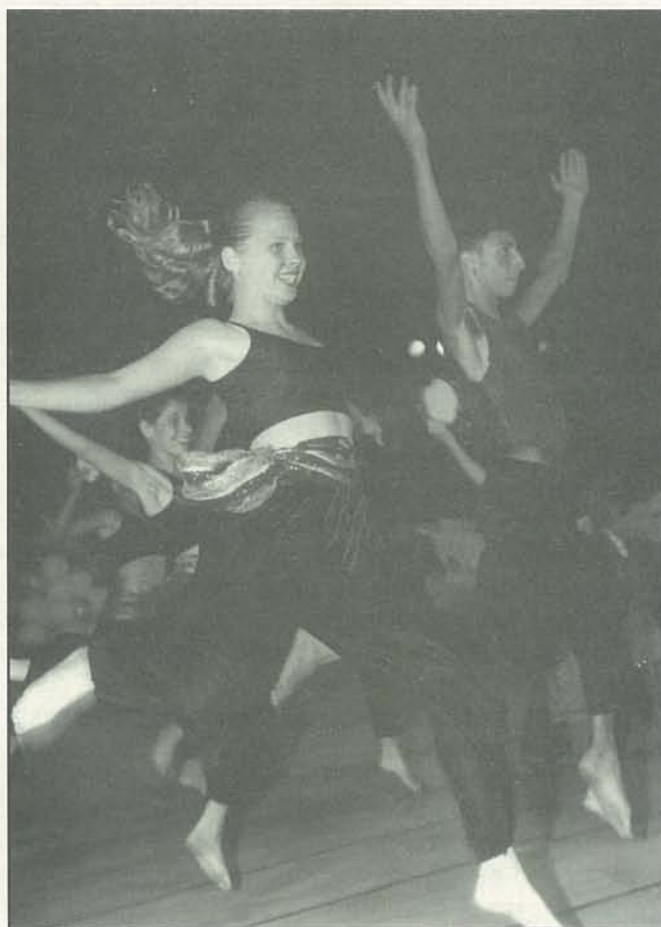
בפסטיבל כרמיאל '96 ניתנה לי הזדמנות לחזות במספר מופעים של להקות מחול העם הישראלי המבויים, מה שנקרא "מופעים משולבים", בתנאי בלגן בלתי מקצועני בעליל. עוד חזיתי במופע הסיום המאורגן היטב, שהיה אמור להיות מעין שיא של האירוע כולו. במהלך השנה הזדמנתי לראות מופע נוסף של להקה מכובדת וידועה, שבו בלטו התכונות שהעדרן קילקל את מופע הסיום של כרמיאל. אני מרשה לעצמי לומר שמה שחסר ללהקות מחול העם הישראלי המבויים הוא מרכיב בסיסי מאוד - כוריאוגרפיה.

במופע הסיום לקחו חלק גם מספר להקות מחו"ל, וההבדלים בין לבין ההיצע המקומי היו בולטים לעין. בלהקות הישראליות התייחס הכוריאוגרף לאפשרות חלוקה אחת בלבד של הלהקה - לבנים ולבנות. במקרים בודדים התחלקה הבימה לרגע בין סולן או סולנית לבין ההמון. רוב התנועה היתה באוניסונו, משמע כל הרקדנים מבצעים את אותה התנועה בכל רגע נתון ובכיוון אחד. הצורות היו שגרתיות ביותר, על פי רוב פשוט עדר רקדנים או רקדניות בתרגילי סדר חסרי נשימה ונשמה.

בלהקות האורחות ניכר מיד, שיש יד המכוונת את הצורה שבה הקפיצות, הצעדים והסיבובים מבוצעים כך שגם אלמנטים פשוטים ובסיסיים אלה נראו כרקמה מעניינת ועשירה. מעצבי התנועה הזרים גם בנו כל העת ניגודים בין קבוצות שונות בלהקה - בין סולן למקהלה ובין זוגות או קבוצות קטנות אחרות לבין עצמן, והשתמשו בכניסות ויציאות - אמצעי כוריאוגרפי מרכזי ביותר - להעשרת המבנים. לעומת זאת, הכוריאוגרפים שלנו מכניסים את הרקדנים לבימה בדרך טכנית בלתי מעניינת, ובמקום לנצל את התנופה של כניסה מהירה מתחילים את המחול רק כשכולם ניצבים על הבימה. בוויתור על הכניסה כאמצעי הם כבר מפסידיים את הרושם החזק של ההתחלה.

ברוסיה במאה ה-20 ראו אור כמה וכמה ספרים רציניים על אמנות בימיו מחול העם, ואיני מדבר רק על אישים כמו מוסייב, שהגיע למחול העם מהבאלט ויצר אסכולה שלמה של עיצוב תנועה עממית במסגרת בימתית. אפילו כוריאוגרף חדשני ומהפכן בתחום האסתטיקה של הבאלט כמו קאסיאן גולייזובסקי כתב ספר על בימיו וכוריאוגרפיה של מחול עממי לסוגיו, מבחינה תיאורטית ומעשית.

אצלנו איש אינו מלמד במאים של ריקודי עם איך להעמיד מופע מבחינה כוריאוגרפית. הגיע הזמן לשנות מצב זה מיסודו, ואין מה לרחם על המדריכים, המכנים את עצמם שלא בצדק - כוריאוגרפים. כשרון אי אפשר ללמוד, אבל את כללי היסוד של אמנות המחול והמבנה הבימתי אפשר, ואפילו הכרחי לדעת. אחרת נהיה נידונים למופעים דלים כמו המופע האחרון בכרמיאל ועל דלות צורנית זו לא יכסו כל התלבושות הנוצצות וכל הגימיקים.

פסטיבל מחול כרמיאל 1996

מתוך מופע באלט העיר בראונשוויג

